

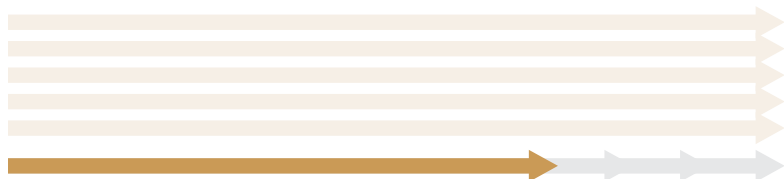
Napút-füzetek

57.

Karel Šiktanc: Adam a Eva – DEN DRUHÝ

Második nap – A második nap – A második napon

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár
6. műfordítás-pályázatának anyaga

Az Országos Idegennyelvű Könyvtár hatodik jeligés műfordítás-pályázatára (Karel Šiktanc: *Adam a Eva DEM DRUHÝ* című versének átültetése) 42 pályamű érkezett. A bírálóbizottság, melynek Lator László örökös tiszteletbeli elnöke (Lackfi János, Vörös István, Virág Bognár Ágota) szeptember 5-i ülésén három díjat és egy különdíjat ítélt oda.

Az I. díjat Szalay Sándor, a II. díjat Kipke Ágnes, a III. díjat Juhászné Hahn Zsuzsanna kapta.

A Magyar Fordítók Háza Alapítvány által felajánlott különdíjat, az egy hét ott-tartózkodást az alapítvány balatonfüredi fordítóházában Navratil Klárának ítélte a zsűri.

Országos Idegennyelvű Könyvtár

Szalay Sándor (I. díj): Második nap	13
Kipke Ágnes (II. díj): A második nap.	16
Juhászné Hahn Zsuzsanna (III. díj): Második nap	19
Navratil Klára (a Magyar Fordítók Háza Alapítvány különdíja): Második nap	22
Hétvári Andrea: Második nap	25
Kilin Emőke: A második nap	28
Mechler Anna: Második nap.	31
Papp-Zakor Ilka: A második napon	34
Vaszily Tímea: Második nap.	37

A pályázatot támogatták:

CSEH CENTRUM

ČESKÉ CENTRUM

CEZ MAGYARORSZÁG

LIQUID GOLD KFT.

TRADICIONÁLIS SÖRÖK IMPORTŐRE

Médiatámogatók:

Kalandorok záporesőben

Örök dilemma, vajon a fordítás tanulható-e vagy sem. Hiszen ha a műfordító társalkotó, amint azt a berni egyezmény már több évtizede rögzítette, akkor művész is. A művészi tárgyak oktatása pedig elég kényes dolognak tűnik, igaz, fura módon csak akkor, ha irodalomról van szó. Ő, ugyan, ezt nem lehet tanítani! Sem tanulni! Ez olyan „vagy van, vagy nincs”-dolog. Ez persze éppúgy nem igaz a műfordításra, mint bármely más értelmes emberi tevékenységre. Adottság, hogy van-e karom és lábam, de tanulás kérdése, tudok-e úszni, vezetni, teniszezni, ölelni vele. És hogy mindezekben mennyire vagyok jó. A műfordításban csaknem minden tanulható. Mondhatni majdnem minden, de ebben a megfogalmazásban a „majdnem” is nélkülözhetetlen elem. Vagyis van olyan szint, ahol már belép valami irracionális faktor, egyfajta hatodik fordítói érzék. És mintegy magától gördül a mondat, villannak fel az összefüggések, önjáró művészi mondatok sodorják az olvasót. Befogadó nyelven is bekövetkezik az irodalom csodája: holt szövegből eleven világ születik. Addig azonban éppúgy fel kell készülni a szülésre, ahogy egy gondos kismama kihordja gyermekét: ehhez sok-sok türelem, figyelem és tudás szükségeltetik. Valóságos életmód-váltás. Minden szakma saját képére formálja művelőjét, nincs ez másként a lelkiismeretes fordítóval sem. „Megoldásokon” jár az esze a boltban, szinonimákra vadászik éjjelente az interneten, szerzőkkel és fordítókkal konzultál e-mailben és telefonon. Nem csupán dolgozik, hanem éli is, amit csinál. Ha egy barátjával összefut, sokszor többet és szenvedélyesebben mesél éppen adott szerelmes fordításáról, mint családjáról. Ha úgy tetszik, a fordítás betegség, akár a szerelem. Nem árt persze vigyázni magánéletnek és szakmai pályafutásnak efféle keveredésével, és egészséges egyensúlyra törekedni, de hát a fordítás is az élet része, irodalmi művek alapvetőbb élménnyé válhatnak nem egy élettapasztalatnál.

Mindezt csak azért hangsúlyozom, mert úgy tapasztaltam, hogy enélkül a lázas, „egzisztenciális” odaszánás nélkül hiába tanulgat valaki akármennyit, nem lesz igazán fordító. Sok tanítványomon láttam sok-sok éven át, hogy voltaképpen tetszik nekik ez a fordítósi, vagánynak, érdekesnek tűnik, elpöszmögnek vele szívesen, még akár nagyobb mennyiségű szövegnek is nekidurálják magukat, de valahogy a vírusos fertőzés hiányzik, nem nyüszölnek addig a szöveget, míg a lehető legjobbat ki nem hozták belőle, míg publikálni nem tudják, míg papírtestet nem ölt. Sok fordítói pálya vetél el a tehetetlenségi erő következtében félúton, mikor pedig már én úgy érzem, nagy részét annak, amit tanítani lehet, átadtam, mostantól „éles bevetésen” kellene rengeteget küzdeni. Mindamellett műfordítani mulatságnak sem utolsó. Illyés Gyula azt írta, csak akkor ért meg egy verset az ember, ha már lefordította. Való igaz, a verssel való együthálás, együtt ébredés, mindennapos együttlétezés, anyagának alakítása, gyurmázása, ízlelgetése olyan intim viszonyt hoz létre, amelyben talán a legbensőségesebb olvasás-értelmezés sem részeltet bennünket. Vagyis ha szeretnénk igazán mélyen átélni egy verset, nincs mese, álljunk neki és magyarássuk. Akkor is, ha magyarul van éppen. A magyarról magyarra fordítást nevezik különben parafrázisnak...

Becsapós, ravasz vers volt Šiktanc szövege. Először is itt a ritmusa. Lát-szatra nem szabályos, hiszen a sorok tíz-tizenegy-tizenkét szótagosok, a váltakozásban nagy logikát hiába is keresnénk. Mikor ellenben skandálni kezdjük, megindul a következetesen betartott négy-négy osztású nyolcasok lavinája. Az egyik legősibb dalsorformáról beszélünk, sodrása a gyakori belső rímek és ismétlések következtében szinte részegítő. A szövegeken is látszott ez a mámor: akit elkapott a lüktetés, egy idő után bármit belegyúrt a fordításba, részben nyilván azért, mert az eredeti szójátékok egy az egyben magyaríthatatlanok. Szóval meg kellett próbálkozni a formaszabadság belsejében megbúvó, nagyon is klasszikus megmunkáltság minél tökéletesebb érzékeltetésével. Profi-nak sem egyszerű kihívás, szívből gratulálunk tehát a próbálkozóknak!

A másik fő nehézség talán az eredeti villódzó, szaggatott képzalkotásából, mozaikszerű szerkesztéséből adódott. A sűrű televényben sosem lehetett sejteni, melyik bozót milyen nyulat rejt, hiszen a szerelmi emlékserepek közé bőséggel szóródtak természeti hasonlatok és biblikus felhangok is. Hogyan értsük például a halak fulladását, a folyó fulladását? A csatokkal a szájában menekülő lány látványa nem utal-e valamiképpen a halak szájába beszakadt horogra? Kell-e ilyesmit érzékeltetni a fordítónak, vagy bízza az olvasóra a kavargó képek kombinálását? Fogas kérdések...

Minden versnek vannak Szkillái és Karibdiszei, vagy (legyünk profánabbak) tengelytörő kátyúi, buktatói. Választott szövegünk esetében számos ilyen kényes, akhilleuszi ponton lehetett ütköztetni a pályázók teljesítményét. Aki már tavaly is birkózott az akkor feladott német verssel, Jan Wágner művével, az talán emlékszik, hogy ott a legtöbb fejtörést a verstárgy megnevezése, a birsalmasajt, más változatokban birskocsonya, birslekvár, birspástétom, birspite, birslepény, avagy (már-már lengyelesen) „birsdzsem” okozta. Ebben az évben egy rendhagyó ígealakba tört bele sokak agyveleje, mint ez szegény Szörnyeteg Lajossal is történt hasonló esetben, egy Lázár Ervin-mese lapjain. Arra a fránya „lilóra” gondolok, amelyet némelyek női névnek, mások virágnak, színnek vagy szerelmi becézésnek vélték, pedig bután és egyszerűen mindössze az eső zuhogását jelenti. Ehhez képest rengeteg alfaját kaptuk a refrénsornak, volt, aki nemes egyszerűséggel meghagyta annak, ami: „Liló, liló, fehér liló!”. Ez egy kedélyes, akcentusos Poe-fordítás hangulatát idézi: „szóult a Raven, never már!”. Akad hát ezer szemnek tetszetős és fülnek kellemetes forma: zuhogott, ömlött, esett, szakadt, szórta, lila, fehér, cseppek, eső vagy éppen kedvesem!

Egy-egy cseh verssor magyar változatai azokat a pálcikaemberkéket idézik, amelyeket gyerekkorunkban a könyvek margójára rajzoltunk, és mivel az egyes oldalak a legkülönfélébb mozgásfázisokban ábrázolták hősünket, mondhatni mozgófilm jött létre, a kis figura sétált, ugrált, szaltózott vagy éppen felkötötte magát egy fára. Gyors egymásutánban nézve efféle izgalmas fázisrajzokká változnak az amúgy statikus szövegváltozatok.

Bizony próbáló lett a szikárságában meghökkentő, talányos értelmű sor, amely nyersfordításban ekképp hangzik: „száraz könyök és száraz fa”. Itt világolt ki, hogy a fordítás egyben értelmezés is, ki erre, ki arra billentette a mérleg érzékeny nyelvét. Volt, akit a hangzás érdekelt: „Száraz könyök, száraz fa nyög” vagy „Száraz karó, száraz karom”. Volt, aki eltüntette azt az alkalmatlan testrészt: „Száraz hajlatban száraz fa” vagy még radikálisabban: „Száraz fa a

száraz gyepen". Volt, akit nem zavart különösebben az értelem: „Száraz könyökben szárazfák” vagy éppen „Száraz könyökben száraz kóró”. Volt, aki próbálta finoman módosítani a jelző jelentését: „Meddő karban meddő gallyak”. Más még tovább ment, magyarázattal élt, mert a butább olvasókra is gondolt: „A kiszáradt könyök kiszáradt kéreg” vagy éppen: „A lány rég halott már. Száraz és üres”. A költőibb lelkek közül volt, aki az elhulló virágot, eliramló életet krónikázó Petőfi előtt hajtott fejet: „Elszáradt test. Elhervadt virág”. Más a népdalok hangjára emlékezett, egyben fakezúnek is bélyegezve a kedves versbeli hölgyet: „Száraz könyök száraz fája”. Akadt aztán Esti Kornél kleptomán fordítójához hasonló lélek is, aki mind a könyököt, mind a fát, mind a szárazságot elrekkentette, és most boldogan fut velük valamerre. Fordítása így szól: „Az ürességtől ásitoztak”.

Tréfás mennyiségű változatot nemzettek a már emlegetett hajcsatok is. A „ha ajkain nem lennének csatok” ki-beccsatolható szájú mutáns asszonyt sejtett. Nem kizárt, hogy egyes férfítársak boldogan kiegyeznének ezzel az apró, de megtérülő beavatkozással. „Ahogy hajlong, kapoccsal a szájában” – itt az piercing, szögbelövő és ácskapocs között hezitálhatunk. Az „ajak bilincsei tartják őt fogva” szimbolikussá emeli a motívumot, de aligha tudunk majd aludni a félelemtől, ha elképzeljük a szájával bilincselő asszony rémlátomását. A „szájukban pecek, mikor menekülnek” furcsa, erőszakos erotikát csempész a jámbor biblikus sorokba. Alighanem varrónő lehetett a következő, egyébiránt tetszetős változat kiötlőjének valamely rokona: „Ajka közt a szorongás gombostűi”. Titokban Salvador Dali is besurrant némelyik szövegbe, és hagyott némi festői rendetlenséget maga után: „Csatok menekülése a szájban”. Lám-lám, egy absztrakt hőseposz kezdete!

Sajátos módon vendégszövegekre jelentkezett egy olyan lény is, akit senki nem nagyon invitált a szövegbe, legkevésbé maga a költő. Ő az a bizonyos „csikó”, aki sejtéseink szerint valamely emberi testrészt Google-translate mellékjelentésében lopakodhatott be ide. Afféle fordított trójai lónak is nevezhetjük, hiszen itt a csikó bújt emberbőrbe, hogy egy amúgy tisztességes versben randalírozhasson. Hol „csikóbőrként”, hol „borzongó irhaként” jelenik meg, de egy helyütt némi fantáziabukfencsel ajándékba adott bundává is átalakul. Akik amúgy elkapták a ritmust, és a lovas félrefordítás csapdájába is beletáncoltak, igazán emlékezetes csujogatókkal ajándékozták meg az utókort: „Akinek itt maradt a híre vagy a szőre. Utána a csikócska bőre”. „Ha ló nincs, jó a szamár is” alapon lefokozhatjuk a versben eredetileg nem szereplő derék hátast: „Akinek a feje póre, mint a kopasz csacsi bőre”.

Az a tény, hogy a költők érzékeny emberek, nem jelenti, hogy szövegeiknek ne lenne köze az értelemhez. Még a talányos Šiktanc szövege esetén is érdemes volt szigorral megmaradni a pontosság mezsgyéjén, mert ellenkező esetben szép kis árkokba csusszanhattunk be. Íme az alábbi képzavar: „Mint folyó, mely hall süllyedő halkönnyeket”. Értem én, hogy a „hall-hal” összecsempesztést nehéz kihagyni, a könny pedig olyan lírai dolog, de feltennék egy merőben prózai kérdést: vajon mit könnyezik ez a jobb sorsra érdemes hal? Hígyant? Nehézfémet? Mert hogy ugye, muszáj neki víznél nehezebbet sími... Netán a szöveg látens ökológiai dimenziója domborodna itt ki, és a folyószennyezés következtében pusztulna szegény hal, látványosan zokogva a tévéhíradó stábja kedvéért?

Nem árt vigyázni a kétértelműségekkel sem: a nyelv kezes jószág, de ha farrá felé kerülünk, szépen agyonrúghat. A „nehéz fejjel fordult vissza az asszony” elkövetője biztos nem akarta nehézfejűnek kikiáltani a versbeli szerelme. Egy másik pályázónál: „Az / eső elállt már, és maga mögött / hagyta a gyerekkorát. Melyek tömörülnek / a hátán nagy kupacokban”. Igazán zavarba ejtő elképzelni a hátán tömörülő kupacokkal, megszegyenülten elbattyogó Évát... Másutt ezt látjuk: „Amint benne valakire les, akitől rajta maradt a haja.”. Álljon meg a lakodalmas menet: kitől kinek a haja maradt kicsodán? Végül ki hajas, ki kopasz ebben a mesében? A legegyszerűbb mondat is kelepcét tartogathat: a „sűrűn esett”, nem az esőmennyiségre, hanem annak gyakoriságra vonatkozna ebben a formában. A hasonló elhallásra épülő aranykőpés jut eszembe: „Mostanában a szép, sűrű haj olyan ritka.”

Akadtt, aki így fogalmazott: „Eső. / Eső. Fehér eső. / Kegyelem vagy könnyör nincsen.” A félresikerült könnyör leginkább a gyerekes vicc japán autóversenyzőjét idézi, akinek neve: Kinyira Kanyar. Hasonló szószömyecskét kipecáztunk máshonnan is: „meglelte az öngyermeket”. Szóval gyereket talált önmagában? Ez persze hölgyeknél időnként előfordul. Vagy saját gyermeki lelkéhez találta vissza, és információéhségében megkérdezné tőle: „elnézést, ön gyermek?”. Más romantikus lelkek is beadtak apait-anyait: „szórta bús harmatát az ég” és „önmagában idők óta szomorúan hervadozva”. Vörösmarty képzeletét idézik az alábbiak: „Szűz fehérvirága liló. / Egybeforró embercsontból.”. Tyű, van itt minden, szűziség, liló (az persze nem tudjuk, mi) és csontok, persze összeforva. Néha a fordító teljesen elveszti az irányítást műve felett, a robotpilóta pedig csak ennyire képes, mondjuk ha a mellek közt futó kéklő érről esik szó: „kék drót / néma, meleg nyálán”.

Nagy veszély a modorosság, az, hogy túllövünk a célon, és költőibbek szeretnénk lenni a költőnél, de természetesen a nyersfordítás-szerűség, a túlzott prózaiság is mindig ott kísért. Ilyenkor étel helyett halomba dobált összetevőket kapunk: „Hallotta őt. Ahogyan meghódot. / Ahogyan elsiklik. Ahogyan levetkőzi / a bűnt, a hazugságot és a hiábavaló ígéretek.” Ez afféle távirati líra: „Hallotta őt. STOP Ahogyan meghódot. STOP / Ahogyan elsiklik. STOP Ahogyan levetkőzi STOP / a bűnt, a hazugságot és a hiábavaló ígéretek.” STOP Csókol Anyád, STOP. A „szív a torokban” tömörsége pedig a maga nemében szintén páratlan „sör a hűtőben” lakonikusságát idézi. Azért persze nem vágyom vissza a „Szíve a szűk torkán dobban” túlspilázott zakatolását! A józan megoldás valahol a kettő között keresendő. Ha ezt olvassuk: „csak a / Rózsa, ami egyedül van magány korát / szenvedve”, óhatatlanul az motoszkál bennünk, hogy „lenni csoro cseh kolto beszélni kicsi magyar dobálni öszevisza szó”.

Szerencsére akárcsak tavaly, idén is szép számban akadtak remek megoldások, és a negyvenkét pályamű beküldői valódi társ-alkotói lettek a versnek, avagy társalkodói Karel Šiktanc cseh költőnek. És részük lehetett abban a tapasztalatban, amikor a fordítóhoz szinte hozzázó az idegen vers, belső valóságának részét képezi már. Az egyik pályaműhöz fűzött megjegyzésből idézek: „Megtalált a vers. Beszippantott. Egy nap alatt lefordítottam. Hijnye, nem is olyan nehéz a műfordítás... Pedig de.” Másutt ezt olvastuk: „Ez a vers az egyik legegyszerűbb, legkerekebb, legtökéletesebb mű, amit valaha olvastam. A fordítására egy élet is kevés... az én esetemben. Örülök, hogy megtalált, és egy

rövid időt együtt töltöttünk.” Ilyenkor a verspályázat-bíráló elégedetten dörzsölgeti markát, hiszen igen, megérte, hiszen a létrejött szövegváltozatok minőségétől függetlenül megtörtént a csoda, az energiaátvitel. Valaki a fogában tartva áthozta nekünk a szerelmet ide, az innenső túlsó partra. Nem vagyunk persze a kelleténél naivabbak, és tudjuk jól, hogy ez a költemény a szenvedély és gyönyör percei mellett alighanem rengeteg gyötrelmet, álmatlan éjszakát okozott a versenyzőknek. Alighanem Karel Šiktanc édesanyja is gyakran csuklott volna az elmúlt időszakban, ha történetesen még élne. De hiszen a vállalt összezártság, minden párkapcsolat a közösen átvészelt apróbb-nagyobb konfliktusok, érzelmi szkanderozások, héja-nászok során át válik teherbíróvá! Ráadásul a műfordítás szép szerelmi kalandja okvetlenül válással végződik, le kell kapargatnunk a kezünkre száradt tésztát, kisütni és szépen eltávolítani magunktól vívódásunk tárgyát. Ha másért nem, hát hogy gyönyörködhessünk benne, és elinduljunk új kaland felé.

Lackfi János

Mi az, amit le kell fordítani?

Karel Šiktanc egyik legfontosabb verse kétségtelenül kemény feladat elé állítja a műfordítót. A költő művészi erejének csúcsán úgy játszadozik a szavakkal, a cseh nyelv lehetőségeivel és annak határaival, olyan önfeledten, hogy az csakugyan visszaadhatatlannak tűnik más nyelveken. De a versfordítás mindig is a lehetetlen legyőzését jelentette.

Itt a variációk, a ritmus, a rövid mondatok zakatolása, a belső rímek olyan hálót alkotnak, hogy a fordító elsődleges célja az kell legyen, ne vegyünk észre semmit abból az erőfeszítésből, melyet munkája megkövetel. Önfeledt, természetes játékra van szükség, mely mögött azonban nem tűnhet el a vers tragikus súlya.

Az egyik fordító, aki egyébként két változatot is küldött, kommentálja a szöveget, követhetjük a fordítói munka állomásait. Vagy inkább a fordító hangulati szélsőségeit. Beszippantja a szöveg, olyannyira, hogy nem is érzi nehéz feladatnak megcsinálni, majd pár nap múlva rémülten új változatba kezd, és eljut addig a megállapításig, hogy ez az egyik legjobb vers, amivel valaha is találkozott. Alighanem igaza van, ez minden versek egyik legversebbike. Nincs mondanivalója, minden a vers eszközeibe van beépítve, tulajdonképp a szerző anyanyelvére is lefordíthatatlanul.

Akad egy-két fordítás, amelyekből kiderül a vers különlegessége, és akadnak olyanok, amelyekből csak gyanítható. Gyanítható a fordítás megoldatlanságai ellenére. Innen látszik, milyen nehéz a fordító munkája, illetve milyen hálátlan. Ha jól sikerül, akkor a verset dicséri mindenki, ha nem, akkor a fordítót szidja.

Itt most persze nem szeretnék egy fordítót sem szidni, de még elmarasztalni sem. Mindegyiküket dicséret illeti, hogy ebbe a feneketlen lírai terű versbe belevetették magukat.

Az első csapda, a különös, zseniális refrén, mely minden ismétlődésekor egy sorral rövidebb lesz. Aki ezt nem oldja meg jól, elbukott a verssel. Érdekes módon itt megértési problémával is találkozhattunk, nem kevesen az egyik legfontosabb, és a legtöbbször előforduló szót: lilo, nem fordították le, vagy félreértették. Félreértette, aki lilának fordította. Ki tudja, miért, nem csinált vele semmit az, aki liló-t, vagy egyenesen lilo-t írt. Olyan is akadt, aki liliomot vagy azt továbbgondolva virágot mondott. Az a döbbenetes, hogy a vers még ezekben az esetekben is érezteti erejét. A lábát beteszi a megértés kinyitott és visszacsukni kívánt ajtajába.

Olyan fordítással nem találkoztam, amely semmilyen fordítói értékkel nem dicsekedhetett volna, melyben semmi lelemény nem lett volna. Valóban kevés vers provokálja ennyiszor megoldhatatlannak tűnő feladatokkal a vele foglalkozót, mint ez. Így aztán a provokáció nagyon sokat ki is hozott a fordítókból, jó néhány olyan fordítást olvastam, amely teljesen érett, rutinos fordítóra utalt, vagy ha nem rutinos, akkor biztos nagyon tehetséges. Ezekkel a fordítókkal a továbbiakban mindenképp szeretnék együtt dolgozni antológiák készítésekor.

Fordítói tehetséget emlegettem? Miben is áll az? A nyelvet tudni, ez az első. Mégpedig a célnyelvet, az anyanyelvet, aztán nem beletörődni abba, ahogy

nem értünk valamit a versben. Aztán elfogadni a vers szándékosan homályos pontjainak homályát. Felismerni a vers hangját, jellegzetességeit, hangfekvését, formáját, és addig nem nyugodni, amíg az ideálisnak tűnő megoldás meg nincs. Vagyis tudni a vers saját nyelvét, és elboldogulni azzal a nyelvel, mellyen eredetileg megszólal, azaz esetünkben a csehvel.

Mit kell tehát lefordítani? Nem elsősorban a szavakat. De persze egy szó se maradhat lefordíthatatlanul. A vers hatását. Azt az élményt kell visszaadnunk, melyet a vers kelt bennünk. De mi van, ha tévedtünk, rosszul figyeltünk, vagy túlkombináltuk a dolgot, az olvasást? Akadtak olyan munkák is a pályázatok között, melyek egyéni történetekkel (olvasatokkal) egészítették ki a homályos pontokat. Ezúttal a fordítás és átköltés minden formájának lehet helye füzetünkben, hiszen a szövegek kiegészítik egymást. De az az ideális, ha a fordító láthatatlan marad. Nem szabad az árnyékának a versre rávetődnie.

A fordító tehetsége abban áll, hogy láthatatlan marad, míg a költő akár láthatóbbá válik, mint az eredetiben. Most tehát láthatatlanokat szeretnénk dicsérni és jutalmazni, akik láthatatlan értékekkel dolgoztak, verssorokkal, melyek a szavak mögött találhatók. A szavak sem láthatók, csak íráskéjük. A vers hallható. A cseh nyelv hangzásában egészen eltérő a magyartól, ám prozódiai alapkészletében teljesen azonos. Csakhogy ezzel az alapkészlettel a két kultúra radikálisan más elhatározások, szellemi választások szerint sáfárkodott. A más szabályok szerint másként hangzó verset kellett újra hallhatóvá tenniük a fordítóknak. Csaknem ötvenen, csaknem ötven egészen más döntést hoztak egyes esetekben. A magyar vers gazdagodott, egy kicsit szélesedett az a kontinentális talapzat, melyre a hazai szellemi élet, a magyar kultúra épül. Köszönet érte a résztvevőknek.

Vörös István

Karel Šiktanc

Adam a Eva

DEN DRUHÝ

Lilo.

Lilo. Bíle lilo.

Bez milosti. Bez lítosti.

Liliově bíle lilo.

Až se slilo, co kde bylo.

Hlad. I hněv. I krev.

I kosti.

Nedýchala. Hlavu v klíně, slyšela ho,
jak v ní dýchá. Jak v ní vzlyká. Jak

v ní prosí. Jak v ní číhá na kohosi,
po kom zůstal vlas či zmínka. Po kom

kůže hřbětinka. Slyšela ho. Jak v ní
kleká. Jak se smeká. Jak se svléká

z vin a lží a darmých slibů. Slyšela ho.
Jako řeka, která slyší tonout rybu – – –

Lilo.

Lilo. Bíle lilo.

Bez milosti. Bez lítosti.

Liliově bíle lilo.

Až se slilo, co kde bylo.

Hlad. I hněv. I krev.

Nehýbal se. Hlavu v klíně, trnul, jak
se hebce hýbá. Jak ho líbá. Jak ho

prosí. Jak se táže na kohosi, po kom
zůstal šrám či smyčka. Po kom lichá

rukavička. Sladce trnul. Jak se vzdává.
Jak v něm vstává. Jak se shýbá – sponky

v ústech na útěku. Sladce trnul. Jako
ryba, která slyší tonout řeku – – –

Lilo.
Lilo. Bíle lilo.
Bez milosti. Bez lítosti.
Liliově bíle lilo.
Až se slilo, co kde bylo.

Zajat něhou, po paměti padal znovu
do zajetí. Celý darem. Celý v hrsti.

Celý z prstů mezi prsty. Plašen slovy.
Že ji studí. Strašen tichem. Že ji

zebe. Modrá žilka prostřed hrudi.
Modrá žilka prostřed nebe. Ztracen.

Vrácen. Ještě. Ještě. Noc a den. A
v konci deště, v konci pádu kdesi

vzadu stih své dětství. Zády k trati,
dralo listy v jízdním řádu — — —

Lilo.
Lilo. Bíle lilo.
Bez milosti. Bez lítosti.
Liliově bíle lilo.

Zotvíraná jako růže, zatrnula všemi
trny. Sama rána. Sama vůně. Sama

růže, co si léta sama v sobě smutně
stůně. Sama úzkost. Že se vzbudí.

Že zas najde jenom sebe. Modrá žilka
prostřed hrudi. Modrá žilka prostřed

nebe. Mrtvá. Živá. A co ještě? A co
zbývá? Voda z deště. Pří-ho-ří-vá.

Voda. Voda. Škoda všeho — — —
Žádná škoda — — —

Lilo.
Lilo. Bíle lilo.
Bez milosti. Bez lítosti.

Srdce v hrdle, přemožený, obracel se
těžkou hlavou ještě ve snu k srdci

ženy. Ještě hlídal. Ještě zvídal.
Ještě smál se. Usmířený, že už nic

a nikdo není, kdo by v tichu slz a
smíchů — — — zle v ní hleděl z holé

stěny — — —

Lilo.
Lilo. Bíle lilo.

Srdce v hrdle, marně spala. Marně
v sobě zhasínala. Stál v ní plamen.

Tklivý. Lstivý. Stál, a z noci
fialové táhli k němu dávní dnové.

Její dávní mrtví dnové. V suchých
loktech suché dříví — — — Vlky

v patách — — — Jako živí — — —

Lilo.
Lilo.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Szalay Sándor fordítása (I. díj)

Esett.
Esett. Habzón esett.
Kegyetlenül. Irgalmatlan.
Liliomszín habot vetett.
Hogy elállt, maradt a semmi.
Éhség. S düh. És vér.
Meg csontok.

Nem lélegzett. Feje térdén, úgy hallgatta
bent mint sóhajt. Hogy vetkőzik. Hogy

kérleli. Hogy keresi azt, kitől csak
egy hajtincse, s szava maradt. Kitől

csikó finom bőre. Hallgatta őt. Ahogy
térdel. Hogy vergődik. Levetkőzve

hazug fogadalmak bűnét. Hallgatta őt.
Mint a folyó fuldokló hal vergődését – – –

Esett.
Esett. Habzón esett.
Kegyetlenül. Irgalmatlan.
Liliomszín habot vetett.
Hogy elállt, maradt a semmi.
Éhség. S düh. És vér.

Mozdulatlan. Feje térdén, borzongott,
s az lágyan mozdul. Hogy csókolja. Hogy kér-

leli. Hogy fürkészi megsebzőjét, ki e
csapdába ejtette. Kiről fél pár

kesztyű mesél. Lúdbőrözött. Lám, feladja.
Még feláll bent. Majd meggörnyed – nyelvén

lakat s már menekül. Lúdbőrözött. Mint hal,
lesve fülő folyót köröskörül – – –

Esett.
Esett. Habzón esett.
Kegyetlenül. Irgalmatlan.
Liliomszín habot vetett.
Hogy elállt, maradt a semmi.

Érzékenység rabja, emlékei tették
Újra rabbá. Mind ajándék. Mind markában.

Ujjából ujjak közé. Riaszt a szó.
Még lehűti. Rémiszt a csend. Megder-

meszti. Kék ér a mellkas közepén.
Kék ér az eget elmetszi. Veszve.

Vissza. Megint. Megint. Éj és nap. S az
eső elállt, mélyre bukva vissza

is tért gyerekkorba. Sínek mögött
menetrendet szaggatott szét – – –

Esett.
Esett. Habzón esett.
Kegyetlenül. Irgalmatlan.
Liliomszín habot vetett.

És kinyílt, mint a rózsza, fenn is akadt minden
tüskén. Maga a seb. És az illat. Ó a

rózsza, évek óta csak magában nyílik
s beteg. És szorongás. Hogy felébred.

Hogy magát újra megleli. Kék ér a mell-
kas közepén. Kék ér az eget el-

metszi. Halál. Élet. És mi más még? És mi
marad? Csak esővíz. Lan-gyos, ál-lott.

Csak víz. Csak víz. Kár mindenért – – –
Semmi se kár – – –

Esett.
Esett. Habzón esett.
Kegyetlenül. Irgalmatlan.

Szív torkában, legyőzöten fordult most, bár
kába fővel, álmodón a nő szí-

véhez. Még őrizte. Még kérdezte.
Még nevetett. Megbékülve, hogy már semmi
és senki sincs könny s nevetés közt a
csendben — — — rossz bámul a csupasz

falról — — —

Esett.
Esett. Habzón esett.

Szív torkában, bárha aludt. Bár bent
minden fényt kioltott. Tűz égett bent.

Meghat. Megcsal. Állt, s a lila
éjszakából régi napok szálltak felé.

Saját halott volt napjai. Száraz
völgyekben száraz fa — — — Farkas

űzi — — — Mintha élne — — —

Esett.
Esett.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

A MÁSODIK NAP

Kipke Ágnes fordítása (II. díj)

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehérén.
Se irgalom. Se szájalom.
Zuhog liliomfehéren.
S egymásba hullámzik, mi volt:
Éhség. Harag. Vér.
És a csont.

Lélegzetet sem vesz. Így hallja önmagában,
hogyan lélegzik benne most a másik,

feje az ölében. Hogy csuklik. Hogy zokog föl.
Hogy kérleli. Hogyan kutatja benne,

ki után csak hajszál vagy említés maradt.
Borzongó bőr. Hallgatja őt magában.

Hogyan térdel le ott benn. Hogy csúszik meg a lába.
Hogyan mállik le róla hazugság és szenny

és rég halott szavak. Hallgatja őt magában.
Folyó hallhatja így a fuldokló halat – – –

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehérén.
Se irgalom. Se szájalom.
Zuhog liliomfehéren.
S egymásba hullámzik, mi volt:
Éhség. Harag. Vér.

Meg sem moccan. Feje az ölében, és
beledermed, ahogy megmozdul lágyan a másik.

Ahogy csókolja. Ahogy kérleli. Ahogy
fürkészi benne azt, aki után

csak karmolás maradt, vagy fél pár női kesztyű.
Kötélre ráhurkolt csomó. Beledermed.

Ahogy átadja magát, ahogy enged. Ahogy
emelkedik, akár a föld. És újra meghajol.

És ajka közt a szorongás gombostűi.
A hal hallhatja így a fuldokló folyót – – –

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehérén.
Se irgalom. Se szájalom.
Zuhog liliomfehéren.
S egymásba hullámzik, mi volt:

A gyöngédsége foglya, kit újra foglyul
ejt mégis minden emlék. Kis tenyeréből, mohó

kis ujjai közül nincsen menekvés.
Reménytelen ajándék. Megrémít a szó. Hogy

hideg lesz majd neki. És megriaszt a csönd.
Hogy megdidergeti. A mellén kis kék ér

szalad. Az égen kis kék ér szalad. El-
kallódni. Megkerülni. Még. Még. Nappal, éjszaka.

És túl esőn, és túl zuhanáson, áll a gyerekkor, háttal
a síneknek. Laponként tépdési

a menetrendet – – –

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehérén.
Se irgalom. Se szájalom.
Zuhog liliomfehéren.

Akár a rózsza, kitárul, s összeressen
minden tövise most. Csupa sebzett

illat. Csupa virág, ki egymagában ámul,
szomorún. Csupa szorongás. Úgy fél, hogy

felébred. És úgy fél, hogy újra csak maga
marad. A mellén kis kék ér szalad.

Az égen kis kék ér szalad. Élő. Halott. Mi még?
Mi marad? Csupán az esővíz. Langyos, lan-gyo-sul.

Víz, víz, víz. Istenem, milyen kár mindenért – – –
Nem kár. Semmiért – – –

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehéren.
Se irgalom. Se szájalom.

A szíve elszorul. Le van hát győzve, és
a feje még az álomtól nehéz. Odafordul

a nő szíve felé. Még őrzí. Még
fürkészi. Még nevet, megbékéltén, hogy többé

nem akad, ki e csöndbe könnyek és mosolyok mögé
– – – fölnyitja benne a csupasz falak

kegyetlen és hideg tekintetét – – –

Zuhog.
Zuhog. Zuhog fehéren.

A szíve elszorul, az álma mind hiába.
Hiába hunyna már ki, láng ágaskodik

még benne. Meghitt, otthonos, alattomos láng.
Kilobbantában is csak lángban áll,

s lila éjszakából indul meg felé
a rég halott napok körtánca. Vár

és hallgat – – – Kinn
a bárány – – – És benn a farkas – – –

Zuhog.
Zuhog.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Juhászné Hahn Zsuzsanna fordítása (III. díj)

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.
Könyörtelenül. Kegyelem nélkül.
Liliomfehéren zuhogott.
Míg össze nem folyt, ami csak volt.
Éhség. S harag. S vér.
S csontok.

Lélegzetét visszafojtva. Fej az ölben, úgy hallgatta,
hogy lélegzik benn a férfi. Hogy zokog benn. Hogy

kérlel benn. Hogy kutat benn bárki után,
ki nyomot hagyott maga után. S

csikóbőrt. Hallgatta őt. Hogy rogy
térdre. Hogy csúszik le. Hogy vetkez le

bűnöket és hazugságot, ígéretet semmitmondót. Hallgatta őt.
Mint folyó hallgatja, hogy suhan a halak raja – –

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.
Könyörtelenül. Kegyelem nélkül.
Liliomfehéren zuhogott.
Míg össze nem folyt, ami csak volt.
Éhség. S harag. S vér.

Meg sem mozdult. Fej az ölben, megremegett,
a lány finoman mozdult egyet. Hogy csókolta. Hogy

kérlelte. Hogy kérdezett valakire, ki
maga után hagyott sebet. S kesztyűből

is csak egy felet. Édesen remegett. Hogy áll fel benn,
magát hogy adja, hogy hajol le – menekülésre

szájában csatja. Édesen remegett. Mint
halak raja hallgatja, hogy suhan a folyónak habja – – –

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.
Könyörtelenül. Kegyelem nélkül.
Liliomfehéren zuhogott.
Míg össze nem folyt, ami csak volt.

Gyöngédségtől elragadva, így esett rabságba újra,
emlékezetből. Ajándék egészen. Markában egészen.

Ujjak közt ujjakból egészen. Szavaktól riadtan.
Hogy hűti a lányt. Csendtől rémülten. Hogy

dermeszti a lányt. Kék ér a mellkas közepén.
Kék ér az égbolt közepén. Elveszett.

Visszatért. Még. Még. Nappal és éj. És
az eső végén, valahol hátul az esés végén

gyermekévek érintése. A menetiránynak háttal,
a menetrend lapjait tépve – – –

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.
Könyörtelenül. Kegyelem nélkül.
Liliomfehéren zuhogott.

Kitárulva, mint a rózsa, minden tüskétől
borzadva. Csupa sebhely. Csupa illat. Csupa

rózsa, mely tengődött bánatosan éveken át
egymagában. Csupa szorongás. Hogy felébred.

Hogy újra csak magában élhet. Kék ér
a mellkas közepén. Kék ér az égbolt

közepén. Halott. Élő. Vajon még mi? Mi
marad meg? Az esővíz. Fel-me-leg-szik.

Víz. Víz. Kár mindenért – – –
Dehogyis kár – – –

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.
Könyörtelenül. Kegyelem nélkül.

Szíve dobant a torkában, nehéz fejjel még álmában
így fordult a lány szívéhez,

legyőzve. Ő még óvta. Még kutatta.
Még nevetett. Kibékítve, hogy már nincsen

semmi és senki, ki könnyek és mosolyok csendjében
– – – tekintene a csupasz falak közt

mérgesen – – –

Zuhogott.
Zuhogott. Fehéren zuhogott.

Szíve dobant a torkában, hiába aludt a lány. Hiába
oltotta el magában. Állt benne a láng.

Bensőséges. Alattomos. Állt, s a lány felé
nyúltak távoli napjai a lila éjszakából.

Távoli halott napjai. Száraz
fa, száraz könyök – – – Farkasok

a nyomában – – – Mint az élők – – –

Zuhogott.
Zuhogott.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Naturatil Klára fordítása (a Magyar Fordítóház Alapítvány különdija)

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.
Könyörtelen, reménytelen,
Felörvénylő fénylő cseppek.
A lét lebeg minden cseppben.
Vér. A tér. A test.
A vétkek.

Hallgatózott. Tudata mély zugaiban,
ő suhogott. Ő zokogott. Ő

követelt. Azt kereste zsigerében,
kitől maradt tűz vagy parázs. Kitől

tűnő kegyes varázs. Hallota őt. Ahogy
koldul. Térdre borul. Hozzá fordul.

Bántja hitvány árulása. Meghallotta,
mert folyó volt, s benne hullám fulladása – – –

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.
Könyörtelen, reménytelen,
Felörvénylő fénylő cseppek.
A lét lebeg minden cseppben.
Vér. A tér. A test.

Lágyan dermed, elnémul az ámulattól.
Ahogy ölel. Ahogy alél. Ahogy

kérlel. Ahogy kérdez valakiről, kitől
maradt jel vagy bántás. Kitől parlag,

meddő szántás. Lágyan dermed. Hozzá hajol.
Benne dalol. Benne dúdol – ajkán

szótlan távozása. Lágyan dermed. Mert
hullám volt, s benne folyó fulladása – – –

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.
Könyörtelen, reménytelen,
Felörvénylő fénylő cseppek.
A lét lebeg minden cseppben.

Dallam rabja. Lánca csördül, mégis újra
táncra perdül. Csakis vele. Csakis neki.

Csakis benne mindörökre. Szólni nem mer,
nehogy ártson. Fél hallgatni, nehogy

fájjon. Öle heves vágytól remeg.
Öle heve csepp egy hálón. Veszve.

Lelve. S újra. S újra. Vég és kezdet.
Fel a csúcsra, le a mélybe. Vissza

a gyermeki létbe. Folyóparton
por hullott a messzeségbe — — —

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.
Könyörtelen, reménytelen,
Felörvénylő fénylő cseppek.

Csend hangolta kongó harang. Nyelve némán zengve
dermed. Ó a hang. Ó a dallam. Ó a

harang, önmagában idők óta néha-néha
megkondulva. Öntudatlan álmát őrzi.

Ébren magány várja újra. Lüktet egy ér,
villan bőre. Lüktet egy ér. Villám

sújtja. Élve. Halva. Hol a múltja? Mi
marad rá? Eső kútja. Ki-ta-lál-ta...

Ázó. Ázó. Fázó napok — — —
Fázó éjek — — —

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.
Könyörtelen, reménytelen.

Szíve szédült, lelkén árnyak, vágya szülte
álma mélyén újra nője szívéen

szárnyalt. Újra repül. Újra merül.
Újra örül. Megalkudva. Minden

oda. Senki sincs, ki a gyönyört
könnyel oldja – – – sivár szívet homály

árnyal – – –

Cseppek.
Cseppek. Fénylő cseppek.

Feje szédült, álma elszállt. Álma
fehér hamuvá vált. Állt a lángban.

Tűzbe űzve. Állt, s az éjben
sokasodva ezüst napok jöttek sorra.

Egy nő esős halott sorsa. Kopár
karban kopár gallyak – – – hátul

farkas – – – Élő holtak – – –

Cseppek.
Cseppek.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Hétvári Andrea fordítása

Esett.
Esett. Hóféhéren.
Nincs kegyelem. Nincs irgalom.
Liliomként hóféhéren.
Mindent tiszta ködébe vont.
Éhség. Harag. Vér.
És a csont.

Lélegzetét visszafojtva. Ölbe hajtott szép fejével.
Úgy hallgatta, hogy lélegzik. Hogyan zokog.

Hogyan kérlel. Önmagából hogyan várja,
kiből jelként haj marad csak. Kitől borzong

irhája is. Őt hallgatta. Hogyan térdel.
Hogy könyörög. Hogy vetkőzik bűnökből és

hazugságból, kölcsönkapott ígéretből. Érezte.
Mint folyó érzi halnak testét sodrásában – – –

Esett.
Esett. Hóféhéren.
Nincs kegyelem. Nincs irgalom.
Liliomként hóféhéren.
Mindent tiszta ködébe vont.
Éhség. Harag. Vér.

Meg sem mozdult. Úgy hallgatta, puhán fordult
át ölében. Úgy érezte, ahogy csókol. Ahogy

szűkül benne vére. És kutatja azt a szálat,
egy darabka kesztyű-foszlányt. Arca réved

mosolygásba. Ahogy magát odaszánja. Látta,
hogyan tűzi haját, csatok szöktek ajkaiból.

Mosolygásba réved ismét. Halak érzik
bőrükön a víz hullámszél. Mint amikor – – –

Esett.
Esett. Hóféhéren.
Nincs kegyelem. Nincs irgalom.
Liliomként hóféhéren.
Mindent tiszta ködébe von.

Fogságába gyengédségnek hívták újra
emlékképek. Ajándéka. Egy maroknyi.

Ujjai közt csorgó évek. Szavakkal is szabadítva.
Csend lazítja dermedését. Mellkasában kék

erecske. Folyt az égen felhő-vérként. Elveszve.
És megtalálva. Éjjel és nap. Mennyi. Mennyi.

Gyermekszoba várta újra. Örvénylésből
szabadulva. Sínnek háttal menetelni — — —

Esett.
Esett. Hóféhéren.
Nincs kegyelem. Nincs irgalom.
Liliomként hóféhéren.

Tövisébe nyíló rózsza. Sebekbe zárt.
Illatozva. Önmagában évek óta

kulcsra zárva él a rózsza. Szorongása
ébredéstől. Ő lesz csak ott egyedülként.

Mellkasából kék erecske. Folyt az égen
felhő-vérként. Élettelen. Mégis élő.

Mi lehet még? Mi maradhat? Esővízből
fűszál-harmat. Néma lánggal. El-lob-ban-gat.

Illanó víz. Hiába tűnsz. Hiába fogysz — — —
Nem kár annak — — —

Esett.
Esett. Hóféhéren.
Nincs kegyelem. Nincs irgalom.

Torkában a lassuló szív. Forgolódott legyőzöttként.
Ólomsúlyok, gondolatok. Álmából is szöktek

napok. Őrizte még. Kereste még. Emlékei
fölkacagtak. Nincs már senki, aki követ

óra vetne. Aki tudna ítélni. Nevetés és könny
csöndjében – – – visszhangzanak

csupasz falak – – –

Esett.
Esett. Hóféhéren.

Lélegzete fogságában. Szíve a szűk torkán
dobbant. Kihunyva is. Láng állt benne.

Paraszára eső koppant. Messzi napok
szöktek felé. Ibolyakék éjszakában.

Rég kiszáradt. Halott napok. Könyökében
csontok helyett – – – Farkasokkal

lábnyomában – – – Létezőként – – –

Esett.
Esett.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

*Isten újra szólt: „A vizek közepén
keletkezzék szilárd boltozat,
és alkosson válaszfalat a vizek között.”
Isten a boltozatot égnek nevezte.
Erre este lett és reggel:*

A MÁSODIK NAP

Kilin Emőke fordítása

Esett.

Esett. Szüntelen.

Könyörtelen. Gyönyörtelen.

A színtelen, gyönges eső.

Estig esett, tengerré lett.

Éh. És düh. És vér.

És csontok.

Nem lélegzett. Fejlehajtván, őt hallgatta,
ahogy benne él. Ahogy benne zokog. Ahogy
benne kérlel. Ahogy érvel valakivel,
kinek léte lék és emlék. Kinek léte
testtelen lég. Őt hallgatta. Ahogy benne
úszik. Ahogy benne kúszik. Ahogy
bűnt, hazugságot, üres esküt talál. Őt hallgatta.
Mint a folyóba fulladó hal-halál.

Esett.

Esett. Szüntelen.

Könyörtelen. Gyönyörtelen.

A színtelen, gyönges eső.

Estig esett, tengerré lett.

Éh. És düh. És vér.

Nem mozdult meg. Fejlehajtván vágyreszketett,
ahogy lágyan mozdul. Ahogy csókol. Ahogy
kérlel. Ahogy érvel valakivel, kinek
léte karc és kudarc. Kinek léte
testtelen harc. Vágyreszketett. Ahogy megadja magát.
Ahogy felébred benne. Ahogy eldől – kit
szökésben golyó talál. Vágyreszketett. Mint
a halba fulladó folyó-halál.

Esett.
Esett. Szüntelen.
Könyörtelen. Gyönyörtelen.
A színtelen, gyöngé eső.
Estig esett, tengerré lett.
Gyengédséggel fogva tartva, emlékeknek
újra foglya. Minden adva. Megragadva.
Az ujjai közt minden ujja. Félve a szótól.
Hogy célt téveszt. Riadt a csendtől. Hogy
elijeszt. Mell közepén verő kék ér-való.
Ég közepén verő kék ér-velő. Elveszett.
Megllett. Ismét. Ismét. Esze-veszett. Az
eső elállt, s mélyen-távol visszatalált
hozzá a gyerekkor. Az elveszett.
Magazínból kitépkedett papírköteg.

Esett.
Esett. Szüntelen.
Könyörtelen. Gyönyörtelen.
A színtelen, gyöngé eső.

Mint egy rózsa, elvirágzott, elremegett minden
harcot. Maga a seb. Maga az illat. Maga
a rózsa, mit egész évben egymagában bánat
emészt. Maga a félsz. Hogy felébred.
Hogy arra ébred: maga maradt. Mell közepén
verő kék ér-való. Ég közepén verő kék
ér-velő. Élő. Halott. És mi még? És mi
marad? Esőből víz, tetten érte.
Csak víz. Csak víz. Minden elvész.
Nem kár érte.

Esett.
Esett. Szüntelen.
Könyörtelen. Gyönyörtelen.

Szívszorogva, legyőzve, nehéz fejjel
vonult vissza, női szívet szorongatva.
Még imádta. Még kívánta.
Még mosolygott. Megbékélten, hogy
már semmi és senki nincsen, ki könny és
nevetés volna. — — — Senki nincs, kit
átkarolna.

Esett.
Esett. Szüntelen.

Szívszorongva, meddőn alva, meddőn
magát kioltotta. A láng benne
kialudt. Forró. Halott. Kialudt, s az
éjszakában elérték őt a régi Nappalok.
Távolról halott Nappalok. Só a sebbe –
soha be nem forradó seb. Élő.
Lüktető. – Eső.

Esett.

Esett.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Mechler Anna fordítása

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.
Kegyetlenül. Résztlenül.
Liliomfehéren zuhog.
Ami volt, mind összefolyott.
Éhség. Düh. És vér.
És csontok.

Nem lélegzett. Őt hallgatta, feje ölben,
lélegezni. És zokogni. Tőle

kérni. Valakit némán fürkészni,
kitől emlék-hajszál maradt. Ki egy

bundát hátrahagyott. Őt hallgatta. Ahogy
térdelt. Ahogy lépett. Ahogy végzett

hibáival, bűneivel. Őt hallgatta.
Mint a folyó, mi haldokló halat figyel — — —

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.
Kegyetlenül. Résztlenül.
Liliomfehéren zuhog.
Ami volt, mind összefolyott.
Éhség. Düh. És vér.

Már nem mozdult. Feje ölben, zsibbadtan,
mintha ringatnák. Megcsókolnák. Mintha

kérnék. Valaki után kérdeznék, kitől
heg vagy hurok maradt. Egy páratlan

kesztyűdarab. Lágyan zsibbadt. Már feladta.
Benne élt csak. Ahogy hajolt — kapocs

zárult a szájára. Lágyan zsibbadt. Mint a
hal, mi egy haldokló folyót figyel — — —

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.
Kegyetlenül. Résztlenül.
Liliomfehéren zuhog.
Ami volt, mind összefolyott.

Vágyak foglya, emlékei lökik újból
a rabságba. Mindent megkap. Mindent markol.

Mindent ujja közé karmol. Ijedt szavak.
Hideg árad. Csend kíséri. S hogy ő

fázik. Kék erecske fut a mellén.
Kék erecske fut az égen. Elfogy.

Elhagy. Újra. Újra. Éjjel-nappal.
Eső után, esés után látta

magát, mint kisgyermek. Sínnel háttal,
koptatták a menetrendet — — —

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.
Kegyetlenül. Résztlenül.
Liliomfehéren zuhog.

Úgy kibomlott, mint a rózsa, tövisei fogták
körbe. Csupa seb volt. Csupa illat. Csupa

rózsa, ami búsan hervadozik évek
óta. Aggodalom. Hogy felébred.

Hogy magára talál újra. Kék erecske
fut a mellén. Kék erecske fut

az égen. Halott. Élő. És még mi is? És mi
marad? Az esővíz. I-pi-a-pacs.

A víz. A víz. Minden veszve — — —
Nincsen veszve — — —

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.
Kegyetlenül. Résztlenül.

Szív torokban, túlhajtottan, még átfordult
nehéz fejjel álmában a nő

szívéhez. Még őrizte. Még kémlelte.
Még nevetett. Kibékült, hogy ne maradjon

senki, semmi kacagás és könny
csendjében — — — rossz nézni a csupasz

falat — — —

Zuhog.
Zuhog. Egyre zuhog.

Szív torokban, bárhogy aludt. Bárhogy
is, a láng kialudt. Nem lobogott.

Meghat. Aljas. Violaszín
éjszakában régmúlt napok jönnek sorban.

Régen elmúlt halott napok. Száraz
könyök száraz fája — — — Farkas

üldöz — — — Őt táplálja — — —

Zuhog.
Zuhog.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

A MÁSODIK NAPON

Papp-Zakor Ilka fordítása

Eső.
Eső. Fehér eső.
Kegyelem vagy könyör nincsen.
Vadliliom-fehér eső.
Világtermő esőfelhő.
Éhség. Harag. Vér hullt.
Csontok.

Nem lélegzett. Csak ringatta, csak hallgatta,
Benn hogy szuszog. Hogy nyöszörög. Hogy

könyörög. Valakiért hogyan hörög,
egy szál hajért, vagy intésért. Szempilláért,

darab bőrért. Csak hallgatta. Benn hogy
térdel. Törleszkedik. Kivetkőzik

bűnből, könnyből, rossz esküből. Csak hallgatta.
Mint folyó a halak csendjét – –

Eső.
Eső. Fehér eső.
Kegyelem vagy könyör nincsen.
Vadliliom-fehér eső.
Világtermő esőfelhő.
Éhség. Harag. Vér hullt.

De nem mozdult. Csak ringatták. Gyengéd
Örvény ha sodorta. Az csókolta. Az

könyörgött. Valakiért csak az hörgött,
kitől marad var, vég madzag. Fél pár

kesztyű. Bágyadt sodrás. Langy félálom.
Benne hogy kel. Föléhajol – kék drót

néma, meleg nyálán. Bágyadt sodrás. Mint
hal, melybe folyó süllyed – –

Eső.
Eső. Fehér eső.
Kegyelem vagy könnyör nincsen.
Vadlilium-fehér eső.
Világtermő esőfelhő.

Gyöngédségtől feje zsongott, elbódult
És gúzsban ébredt. Rab lett ingyért. Rab lett végleg.

Mint marokban agyag, görnyedt. Félve a szót.
Közönyt ébreszt. Félve csöndet. Vele

Illan. Hajszálerék kék csipkéje
A mellkason. Fent az égen. Állt jövőtlen.

Állt megtérten. Még nap. Még éj. Végül
Esők. Végül bukás valahova

homályba, a gyerekkorba. Sínek közé,
vaksötétbe, vagy vonatra, sűrű éjbe – – –

Eső.
Eső. Fehér eső.
Kegyelem vagy könnyör nincsen.
Vadlilium-fehér eső.

Húsa tüskéken felfeslett. Sötét rózsza.
Ében sebek. Ében illat. Ében

rózsza, amint nyáron magányosan
magába hull. Nyugtalanság. Hogy megmozdul.

Hogy megint csak magára lel. Hajszálerék
kék csipkéje a mellkason. Fent

Az égen. Holt. Eleven. És mi más kell? Mi
Más maradt? Keserű víz az ég alatt.

Eső földön. Eső égen. Mindenért kár – – –
Nem kár régen – – –

Eső.
Eső. Fehér eső.
Kegyelem vagy könnyör nincsen.

Szív torokban. Kimerülten, busa fejjel
Álmában még a nőszíven

kinyújtózott. Még őrködött. Még csöszködött.
Még nevetett. Nyugton, hogy nincs

senki könny és nevetés
közt – – – gonosz ült meg a meztelen

téglacsendben – – –

Eső.
Eső. Fehér eső.

Szív torokban, ébren aludt. Önmagában
Lámpát oltott. Emésztette gyertya lángja.

Szánalmas volt. Alattomos. Állt s a bordó
Éjszakában régi napok gyűltek elé.

Sosemlátott, dermedt napok. Könyökénél
Szárak rózse – – – sarkában

egy farka farkas – – – Mindjük élő – – –

Eső.
Eső.

Karel Šiktanc

Ádám és Éva

MÁSODIK NAP

Vaszily Tímea fordítása

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.
Kegyelem nélkül. Sajnálat nélkül.
Liliomfehéren ömlött.
Míg összefolyt minden, mi volt.
Éhség. Harag. Vér.
És csontok.

Nem lélegzett. Feje az ölében, hallotta,
ahogy benne lélegzik. Ahogy szepeg. Hogy

könyörög. Hogy les benne valakire,
aki után nem maradt más, csak egy hajszál, vagy lábjegyzet. Csikó

bőre. Hallotta. Hogy térdel
benne. Hogyan csúszik. Hogy vetkőzik ki

a bűn és hazugság hasztalan ígéreteiből. Hallotta őt.
Mint a folyó, amely hallja megfulladni a halat – – –

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.
Kegyelem nélkül. Sajnálat nélkül.
Liliomfehéren ömlött.
Míg összefolyt minden, mi volt.
Éhség. Harag. És vér.

Nem mozdult meg. Feje az ölében, megrezzen,
ahogy ő könnyedén mozdul. Ahogy csókolja. Ahogy

kéri. Ahogy arról kérdez, aki után
nem maradt, csak seb és huroknyom. S fél pár

kesztyű. Lágyan megrezsent. Ahogy magát megadja.
Ahogy felébred benne. Ahogy megmozdul – kapcsol

a menekülő szájakban. Lágyan megrezsent. Mint
a hal, amely hallja megfulladni a folyót – – –

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.
Kegyelem nélkül. Sajnálat nélkül.
Liliomfehéren ömlött.
Míg összefolyt minden, mi volt.

Gyengédség foglya, emlékezetből újra
elfogva. Ajándékba egészen. A markában teljesen.

Csupa ujjból az ujjak között. Szavak rémítik.
Úgy, hogy fázik. Csend rémíti. Úgy, hogy

vacog. Kék erecske melle közén.
Kék ér szántja fel az eget. Elveszetten.

Visszaadva. Újra. Újra. Éjre nap. És
az eső után, a zuhanás alján valahol

hátral eléri a gyermekkorát. A sínekre fekve
tépdeste a menetrend lapjait.

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.
Kegyelem nélkül. Sajnálat nélkül.
Liliomfehéren ömlött.

Széjjelnyílván, mint a rózsa, szúrta meg
minden tüskéjével. Csupa seb. Csupa illat. Csupa

rózsa, évekig csak önmagában, szomorúan
megdermedve. Csupa félelem. Hogy felébred.

Hogy újra csak magát találja. Kék erecske
melle közén. Kék ér szántja fel

az eget. Halott. Élő. Mi még? És mi
marad? Az esővíz. For-ró-so-dik.

Víz. Víz. Kár mindenért – – –
Nem is kár – – –

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.
Kegyelem nélkül. Sajnálat nélkül.

Szíve a torkában, legyőzve fordult
gondterhelten, még álmában a nő

szívéhez. Még vigyázta. Még faggatta.
Még nevetett. Megbékélve, hogy már semmi

és senki sincs, aki a könny és nevetés
csendjében – – – gonoszul bámulná a csupasz

falakról – – –

Ömlött.
Ömlött. Fehéren ömlött.

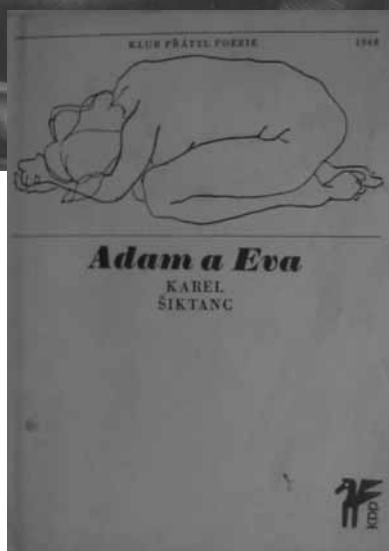
Szíve a torkában, hiába aludt. Hiába
oltotta le a lámpát odabent. Láng táncolt benne.

Panaszos. Ravasz. Táncolt, és az éj
lilájából régi napok indultak meg felé.

Rég halott napjai. A száraz
fák szikkadt könyökében – – – farkasok

a sarkában – – – mint az élők – – –

Ömlött.
Ömlött.

Karel Šiktanc

Cseh költő és műfordító 1928. július 10-én a Kladno melletti Hřebečén született. A prágai pedagógiai főiskolán végezte tanulmányait, majd rádió- és lapszerkesztő volt. 1950-ben a Csehszlovák Rádió szerkesztője lett, 1961 és 1971 között pedig a *Mladá fronta* nevű ifjúsági kiadó főszerkesztői tisztét látta el. 1956-ban tagja lett a *Květen* folyóirat szerkesztőbizottságának, s egyben a folyóirat köré tömörült költőcsoportnak, amely csoportosulás a szemantizmus ellen fordulva meghirdette a „hétköznapi költészetét”. Elítélte Csehszlovákia 1968-as katonai megszállását (később aláírta a Charta 77-et), a hetvenes és a nyolcvanas években nem publikálhatott. Versei csak szamizdatban, illetve külföldi cseh kiadóknál jelenhettek meg, alkalmi munkákból tartotta fenn magát. Az 1989-es rendszerváltással tért vissza az irodal-

mi életbe, s lett a kortárs cseh irodalom élő klasszikusa. A prágai Karolinum kiadó 2000 és 2006 között adta ki összegyűjtött műveinek hét kötetét. Jelenleg is Prágában él és alkot. Több rangos irodalmi díj tulajdonosa, állami irodalmi díjas (*Šarlat* c. kötetéért), 2004-ben *Zimoviště* c. művével elnyerte a *Magnesia Litera* legjobb verseskötetért járó díját. 2010-ben érdemrend odaítélésével magas állami kitüntetésben részesült.

Šiktanc első versesköteteire a tárgyiaság, a gondosan megfigyelt részletek a jellemzők, a hatvanas években kiadott leg sikeresebb verseskötete a *Heinovské noci* (1960). Későbbi köteteiben a szorongás és az egzisztenciális bizonytalanság válik hangsúlyossá. Egyre expresszívebb költészetének középpontjában saját nemzedékének embere, annak léteproblémái állnak, mítikus költői képekkel kifejezve. Ilyen stílusban írta az *Adam a Eva* (1968) c. verseskötetét is. (Ebből a kötetből választottuk ki műfordítás-pályázatunkhoz a „*Den druhý*” című verset.) Šiktanc lírai-epikai költeményeiben gyakran a közép-csehországi falu, annak hagyományai, keresztény és kereszténység előtti archetipusai jelennek meg. Versei több nyelvi rétegből (népnyelv, közmondások, összetett metaforák stb.) állnak. Bonyolult, de ötletes ritmusainak és rímeinek felépítése is. A mai cseh irodalomkritika különösen az először szamizdatban megjelent *Český orloj* (1983) c. kötetét értékeli nagyra.

Karel Šiktancot méltán tartják annak a nagy cseh költői hagyománynak a folytatójaként, amelyet *František Halas*, *Vladimír Holan* vagy az irodalmi Nobel-díjas *Jaroslav Seifert* neve fémjelez. Versei magyarul az *Akhilleusz* és a *teknőc* c. kortárs cseh költészeti antológiában láttak napvilágot.

Napkút Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon/fax: (1) 225-3474
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szerkesztő: Virág Ágota
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence